

УДК 338.48-53

І. А. Романюк,
 д. е. н., доцент, доцент кафедри туризму та економіки,
 Криворізький державний педагогічний університет
 ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-9257-2043>
 К. С. Дейко,
 аспірант, Державний біотехнологічний університет
 ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0007-0796-491X>

DOI: 10.32702/2306-6792.2023.12.23

ФАКТОРИ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ ЕКОЛОГІЧНОГО ТУРИЗМУ

I. Romaniuk,
 Doctor of Economic Sciences, Associate Professor,
 Associate Professor of the Department of Tourism and Economics, Kryvyi Rih State Pedagogical University
 K. Deiko,
 Postgraduate student, State Biotechnological University

FACTORS INFLUENCING THE DEVELOPMENT OF ECOLOGICAL TOURISM ENTERPRISES

Екологічний туризм стає все більш популярним у світі, оскільки туристи все більше виявляють зацікавленість у подорожах, які сприяють збереженню навколишнього середовища та підтримці місцевих спільнот. Розкрито такі питання, як роль підприємств екологічного туризму у сталому розвитку, аналіз ключових факторів, що впливають на розвиток цих підприємств, а також рекомендації щодо покращення їх діяльності. Серед цих факторів звертається увага на важливість екологічної освіти та свідомості як у самого персоналу, так і у клієнтів, зокрема створення освітніх програм та інформаційних матеріалів. Крім того, виявлено значення сталого управління природними ресурсами, енергоефективності та зменшення впливу на довкілля. Акцентовано увагу на партнерстві з місцевими спільнотами, сприянні місцевому розвитку та збереженні культурної спадщини. Вказано на необхідність цілеспрямованих заходів для підтримки розвитку підприємств екологічного туризму з урахуванням факторів для досягнення стійкого та ефективного розвитку цієї галузі.

Ecotourism is becoming more and more popular around the world as tourists show an increasing interest in travel that helps preserve the environment and support local communities. Issues such as the role of ecological tourism enterprises in sustainable development, analysis of key factors affecting the development of these enterprises, as well as recommendations for improving their activities are revealed. Among these factors, attention is drawn to the importance of environmental education and awareness among both staff and clients, in particular, the creation of educational programs and informational materials. In addition, the importance of sustainable management of natural resources, energy efficiency and reducing the impact on the environment was revealed. Attention is focused on partnership with local communities, promotion of local development and preservation of cultural heritage. The analysis of factors affecting the development of ecological tourism enterprises can be important for the sustainable development of the economy, in particular for the development of small and medium-sized businesses in the field of tourism. The application of the results of such a study can help create favorable conditions for the development of entrepreneurial activities in the field of ecological tourism, which in turn will lead to an increase in the number of jobs, an increase in the standard of living of the population and a decrease in the level of poverty in the regions where ecological tourism develops. In addition, the study of the factors of the development of ecological tourism enterprises can be important for the preservation of the natural environment and biodiversity, since ecological tourism contributes to the preservation of natural resources, reducing environmental pressure and raising people's awareness of environmental protection. The need for targeted measures to support the development of ecological tourism enterprises, taking into account the factors for achieving sustainable and effective

development of this industry, is indicated. The application of these recommendations will contribute to the development of ecological tourism enterprises, contribute to the preservation of nature, increase the quality of the tourist experience, attract more tourists and create a positive socio-ecological impact. It is important to remember that the development of ecological tourism should be based on a balanced approach, taking into account the needs of nature, the local population and tourists, ensuring long-term sustainability and preservation of a unique natural environment.

Ключові слова: підприємства екологічного туризму, фактори розвитку, екологічна сталість, туристичний потенціал, партнерство, екологічна освіта, інфраструктура екологічного туризму.

Key words: ecological tourism enterprises, development factors, ecological sustainability, tourism potential, partnership, ecological education, ecological tourism infrastructure.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Дослідження факторів розвитку підприємств екологічного туризму є актуальним у зв'язку зі зростанням інтересу до екологічного туризму в світі. Екологічний туризм є одним з найшвидше зростаючих секторів туризму, який має великий потенціал для розвитку в різних країнах світу. Одним з ключових факторів успіху підприємств екологічного туризму є забезпечення екологічної стійкості та збереження природного середовища, що може забезпечити підприємству конкурентну перевагу на ринку. Крім того, для розвитку підприємств екологічного туризму необхідні також інші фактори, такі як доступність транспортних засобів, розвиток інфраструктури та послуг, кваліфікований персонал та інші.

Аналіз факторів, що впливають на розвиток підприємств екологічного туризму може мати важливе значення для сталого розвитку економіки, зокрема для розвитку малого та середнього бізнесу в сфері туризму. Застосування результатів такого дослідження може допомогти створити сприятливі умови для розвитку підприємницької діяльності в галузі екологічного туризму, що в свою чергу призведе до збільшення кількості робочих місць, підвищення рівня життя населення та зниження рівня бідності в регіонах, де розвивається екологічний туризм. Крім того, дослідження факторів розвитку підприємств екологічного туризму може бути важливим для збереження природного середовища та біорізноманіття, оскільки екологічний туризм сприяє збереженню природних ресурсів, зменшенню екологічного тиску та підвищенню свідомості людей щодо охорони навколишнього середовища.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Існує значна кількість досліджень та публікацій, присвячених факторам розвитку підприємств екологічного туризму. Серед них

Дорош А., Купріянич І., Лисенко В., Матвійчук А., Піддубна А., Піменов В., Салюта В. та ін. Екологічний туризм стає все більш популярним, і він може стати ключовим фактором сталого розвитку туризму. Дослідження факторів, що впливають на розвиток екологічного туризму, допоможе визначити ключові проблеми та потенційні перспективи цього виду туризму, а також сприятиме розробці стратегій його розвитку. Зокрема, на основі дослідження можна визначити основні проблеми, з якими стикаються підприємства екологічного туризму, такі як недостатня розвиненість інфраструктури, відсутність кадрового потенціалу, високі витрати на організацію та проведення туру, а також проблеми з маркетингом та просуванням послуг.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ

Метою статті є дослідження та аналіз факторів розвитку підприємств екологічного туризму з метою розробки ефективних стратегій та планів для його подальшого розвитку та покращення.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Розвиток підприємств екологічного туризму є важливим явищем у сучасному світі, оскільки поєднує в собі туристичну діяльність з охороною природи та збереженням екосистем. Важливість факторів розвитку таких підприємств полягає в їх здатності досягати сталого розвитку, економічної ефективності та позитивного впливу на довкілля. Розвиток підприємств екологічного туризму залежить від різних факторів, які сприяють створенню та підтримці сталого туристичного бізнесу з орієнтацією на збереження природних ресурсів та екосистем [1—4]. Основні фактори, що впливають на розвиток підприємств екологічного туризму, включають наступне:

1. Існування унікальних природних ландшафтів, екосистем, флори та фауни визначає

привабливість туристичного напрямку. Збереження цих ресурсів є важливим для подальшого розвитку підприємств екологічного туризму.

2. Забезпечення сталого розвитку та збереження природи є основоположним принципом екологічного туризму. Підприємства екологічного туризму повинні розвиватись, враховуючи потреби сьогодення, але не втрачаючи з огляду на потреби майбутніх поколінь.

3. Підтримка з боку уряду та належне законодавство, спрямовані на підтримку екологічного туризму, є важливими факторами. Це може включати прийняття екологічних стандартів, створення природних заповідників, регулювання туристичної діяльності та ін.

4. Партнерство з місцевим населенням, включення їх у процеси прийняття рішень та розподілу вигод від екологічного туризму є важливими факторами для сталого розвитку підприємств.

5. Культурна та соціальна спадщина регіону може бути великим привабливим фактором для туристів, особливо для тих, хто зацікавлений у вивченні традицій, звичаїв та місцевої культури. Збереження та просування цієї спадщини може сприяти розвитку підприємств екологічного туризму.

6. Наявність зручної та сталої транспортної інфраструктури, яка сприяє доступності природних туристичних об'єктів, є важливою для розвитку екологічного туризму. Це може включати екологічно чисті види транспорту, розвиток велосипедних та пішохідних маршрутів та інші зручності.

7. Ефективний маркетинг та просування екологічних туристичних продуктів є необхідним для привернення уваги туристів. Використання медіа, соціальних мереж, веб-сайтів та інших каналів допомагає позиціонувати підприємства екологічного туризму як привабливий вибір для туристів.

8. Засвоєння екологічних цінностей та свідоме ставлення до природи є важливими аспектами розвитку екологічного туризму. Розширення екологічної освіти серед місцевого населення, туристів та працівників туристичних підприємств допомагає підвищити рівень свідомого туризму та зменшити негативний вплив на природу.

Ці фактори взаємодіють між собою та мають велике значення для розвитку підприємств екологічного туризму. Наприклад, наявність багатого біорізноманіття та природних ресурсів створює потенціал для розвитку екологічного туризму, але це потребує належного законодавства та політичної підтримки для за-

безпечення їх збереження [5—8], залучення місцевого населення та урахування їхніх потреб сприяє створенню позитивних взаємовідносин з туристами та підтримує розвиток екологічного туризму на місцевому рівні.

За наявності сталої транспортної інфраструктури та ефективної маркетингової стратегії, підприємства екологічного туризму можуть залучати більше туристів та стимулювати економічний розвиток регіону. Одночасно, розширення екологічної освіти та свідомості допомагає формувати у туристів повагу до природи та усвідомлення їхньої ролі в збереженні довкілля.

При аналізі розвитку підприємств екологічного туризму, можна врахувати, що фактори, що впливають на нього, взаємодіють та взаємозалежні. Необхідно розглянути цю взаємодію більш детально:

— природні ресурси та біорізноманіття мають прямий вплив на розвиток підприємств екологічного туризму. Багатство та різноманітність природи є основою для привабливих еко-туристичних пропозицій. Наявність унікальних природних об'єктів, ландшафтів, флори та фауни може стати ключовим фактором привертання туристів. Прикладом може бути розвиток екотуризму в Карпатах України, де гірські екосистеми та природні заповідники приваблюють багатьох екотуристів;

— сталість та збереження природних ресурсів є необхідними для тривалого розвитку підприємств екологічного туризму. Екотуризм має позитивний вплив, якщо здійснюється з урахуванням принципів сталого розвитку, таких як енергоефективність, використання відновлюваних джерел енергії та управління відходами. Наприклад, впровадження системи управління енергоефективністю та використання екологічно чистих технологій у готелях може знизити вплив на навколишнє середовище та зберегти природні ресурси;

— законодавство та політика мають велике значення у створенні сприятливих умов для розвитку підприємств екологічного туризму. Ефективне регулювання та захист природних об'єктів, встановлення екологічних стандартів та норм, а також розробка фінансових заохочень сприяють стимулюванню підприємств екологічного туризму. Наприклад, в Україні прийнятий Закон "Про природно-заповідний фонд України", який визначає основні принципи охорони природи, управління заповідними територіями та розвитку екологічного туризму;

— залучення місцевого населення є важливим елементом для розвитку підприємств еко-

логічного туризму. Місцеве населення володіє унікальними знаннями, культурою та традиціями, які можуть бути цінними ресурсами для розвитку туризму. Взаємовигідне партнерство з місцевими жителями допомагає забезпечити участь та підтримку громади в розвитку екологічного туризму. Наприклад, в Україні існують проекти, де місцеві жителі залучені до надання екскурсій, ремесел та традиційної кухні для туристів, що сприяє збереженню культурної спадщини та економічному зростанню регіону;

— сталі туристичні маршрути та інфраструктура впливають на розвиток екологічного туризму. Розробка сталого туристичного маршруту, який враховує збереження природних та культурних цінностей, сприяє популяризації регіону та залученню екотуристів. Розвиток екологічної інфраструктури, такої як екологічно чисті готелі, ресторани, транспорт та сміттєві системи, сприяє зменшенню негативного впливу туризму на природу та забезпечує комфортні умови для туристів. Наприклад, в Україні розроблено багато маршрутів екотуризму, таких як "Заповідний Дніпро", "Екотур до Карпат" та "Екотур до Полісся", які пропонують туристам відвідати унікальні природні об'єкти та познайомитися з місцевою культурою;

— управління природними ресурсами має прямий вплив на розвиток підприємств екологічного туризму. Ефективне управління природними ресурсами, такими як вода, ліси, дикий світ, допомагає забезпечити їх тривалу експлуатацію та збереження. Наприклад, у Національному природному парку "Сколівські Бескиди" в Україні використовується підхід сталого використання природних ресурсів, який дозволяє забезпечувати тривалу та екологічно збалансовану туристичну діяльність;

— екологічна освіта та свідомість мають важливе значення для розвитку підприємств екологічного туризму. Знання та свідомість про природні ресурси, їх значення та потребу в їх збереженні сприяють залученню туристів, які цінують екологічно чистий туризм. Організація екологічних навчальних програм, семінарів та тренінгів допомагає підвищити свідомість туристів та місцевого населення щодо екологічної важливості та раціонального використання природних ресурсів. Наприклад, в Україні проводяться різноманітні освітні проекти, такі як екологічні літні табори та екскурсії для дітей, які сприяють формуванню екологічної свідомості з дитинства;

— маркетинг та реклама мають важливе значення у просуванні підприємств екологічного туризму. Правильно сплановані маркетин-

гові стратегії та рекламні кампанії допомагають залучати більше туристів до екологічних місць та підприємств. Використання цифрових медіа, соціальних мереж та веб-сайтів для просування екологічного туризму сприяє підвищенню свідомості та зацікавленості туристів. Наприклад, в Україні деякі підприємства екологічного туризму активно використовують соціальні мережі та співпрацюють з відомими впливовими особистостями для просування своїх послуг та привертання більшої кількості туристів;

— взаємодія та співпраця між різними зацікавленими сторонами є ключовим фактором для розвитку підприємств екологічного туризму. Спільна робота між урядовими органами, недержавними організаціями, місцевими громадами, підприємствами та академічними установами сприяє створенню сприятливого екосистеми для екологічного туризму. Така співпраця може включати обмін інформацією, спільні проекти, розробку спільних стратегій та планів розвитку. Наприклад, в Україні існують різні платформи та об'єднання, які об'єднують різні зацікавлені сторони, наприклад, Українська екотуристична асоціація, що сприяє співпраці між підприємствами та організаціями в галузі екологічного туризму;

— технологічний прогрес та інновації грають значну роль у розвитку підприємств екологічного туризму. Використання сучасних технологій, таких як веб-платформи для бронювання та організації туристичних послуг, розробка мобільних додатків для навігації та інформації про екологічні об'єкти, допомагають покращити якість обслуговування та забезпечити зручність для туристів. Також інноваційні рішення, такі як використання відновлюваних джерел енергії, впровадження екологічно чистих транспортних засобів та використання екологічних матеріалів у будівництві, сприяють зменшенню негативного впливу туризму на довкілля. Наприклад, в Україні спостерігається зростання використання інформаційних технологій у сфері екологічного туризму. Кілька веб-платформ та мобільних додатків були розроблені для покращення доступності інформації про екологічні об'єкти, маршрути, послуги та бронювання.

Розвиток підприємств екологічного туризму може бути стимульований рядом рекомендацій, спрямованих на забезпечення сталого розвитку, збереження природних ресурсів та привабливості для туристів, а саме: підприємства екологічного туризму повинні приділяти особливу увагу збереженню природних екоси-

стем та культурних цінностей регіону (можна досягти шляхом впровадження екологічно відповідальних практик, таких як обмеження викидів забруднюючих речовин, контроль за використанням природних ресурсів та сприяння відновленню деградованих екосистем); важливо надавати екологічну освіту для туристів і місцевого населення (може включати інформаційні плакати, екскурсії з екологічними поясненнями, семінари та інші форми навчання). Це допоможе збільшити свідомість про екологічні проблеми та посилити ангажування в охороні природи; підприємства екологічного туризму повинні прагнути до тісної співпраці з місцевим населенням (може включати привласнення місцевих продуктів і послуг, надання підтримки малому бізнесу та сприяння збереженню традиційних промислових галузей. Такий підхід сприятиме зростанню економіки в регіоні та зменшенню негативного впливу на природу) [9—12].

Також рекомендується розробити і впровадити екологічні стандарти для підприємств екологічного туризму (ці стандарти можуть включати вимоги щодо енергоефективності, управління відходами, використання екологічно чистих матеріалів та інші аспекти сталого розвитку. Впровадження таких стандартів допоможе підприємствам зменшити свій екологічний слід і підвищити довіру туристів); розвиток і підвищення привабливості підприємств екологічного туризму передбачає розробку і реалізацію цікавих програм та активностей для туристів (можуть бути екскурсії по природному заповіднику, активний відпочинок на велосипедах або каяках, вивчення місцевої флори і фауни, а також унікального культурного спадку. Важливо створити відмінний туристичний досвід, що поєднує навчання, розваги та природу); для стимулювання розвитку підприємств екологічного туризму варто розглянути можливості фінансової підтримки, такі як державні гранти, кредити зі зниженою процентною ставкою або програми стартапів. Це допоможе залучити нових підприємців та підтримати існуючі підприємства в екологічному туризмі; важливо встановити систему моніторингу та оцінки екологічного впливу підприємств екологічного туризму, що дозволить виявляти проблемні місця і вживати необхідних заходів для зменшення негативного впливу. Також, це допоможе забезпечити відповідність стандартам і регуляціям, що стосуються екологічного туризму [13—15].

Застосування цих рекомендацій сприятиме розвитку підприємств екологічного туризму, сприятиме збереженню природи, підвищенню

якості туристичного досвіду, залученню більшої кількості туристів і створенню позитивного соціо-екологічного впливу. Важливо пам'ятати, що розвиток екологічного туризму повинен базуватися на збалансованому підході, ураховуючи потреби природи, місцевого населення та туристів, забезпечуючи довгострокову сталість та збереження унікального природного середовища.

ВИСНОВКИ

Екологічний туризм спирається на збалансований підхід до природи, культурного спадку та соціальних аспектів, щоб забезпечити стаке розвиток природних регіонів і задоволення туристичних потреб. Отже, розуміння і управління ключовими факторами є важливими, оскільки вони визначають якість, ефективність та довготривалість діяльності підприємств екологічного туризму.

Література:

1. Савіцька О.П., Савіцька Н.В., Погребняк Л.В. Еко-туризм як важлива складова стратегії сталого розвитку України. Глобальні та національні проблеми економіки. 2017. Вип. 15. С. 122—128.
2. Романюк І.А. Системно-структурні дефініції категорій у галузі сільського зеленого туризму: узагальнення та використання. Науковий вісник ХДУ. Серія "Економічні науки". Херсон, 2015. Вип. 15, ч. 3. С. 29—31.
3. Тимчук С. Екологічний туризм як напрям соціально-економічного розвитку сільських територій. Вісник ТНЕУ. 2016. № 1. С. 35—41.
4. Халімовська І.В. Екологічний туризм як чинник розвитку сучасного суспільства. Гуманітарний вісник ЗДІА. 2016. № 67. С. 89—96.
5. Бойко В.О. Сільський зелений туризм в Україні: проблеми та перспективи. Агросвіт. 2020. № 22. С. 58—65.
6. Романюк І.А. Імплементация функцій підприємств рекреаційної діяльності в управління розвитком сільських територій. Вісник Бердянського університету менеджменту і бізнесу. 2019. № 1 (45). С. 51—58.
7. Піменов В.Г. Розвиток екологічного туризму в Україні: основні поняття, проблеми, сучасний стан. Вісник ХДАК. 2018. Вип. 52. С. 198—208.
8. Мандич О.В. Удосконалення рекламних та маркетингових продуктів для розвитку підприємств сільського зеленого туризму. Боголібські читання: матер. І Всеукр. конф., 18 вересня 2020 р., Переяслав: ДВНЗ "Переяслав-Хмельницький державний педагогічний універ-

ситет імені Григорія Сковороди", 2020. С. 200—201.

9. Купріянич І.П., Дорош А.Й., Салюта В.А. Фактори впливу на розвиток сільського зеленого туризму як малого підприємництва в Україні. Економіка природокористування і сталій розвиток, 2019. № 6 (25). С. 100—106.

10. Сєвідова І.О., Мандич О.В., Квятко Т.М., Бабко Н.М., Романюк І.А. Конкурентоспроможність підприємства: навч. посіб. Харків: ХНТУСГ, 2020. 200 с.

11. Романюк І.А., Яровий В.Ф. Соціально-економічна ефективність функціонування підприємств сільського зеленого туризму та галузі туризму загалом. Вісник Бердянського університету менеджменту і бізнесу. 2017. № 4 (40). С. 72—75.

12. Лисенко В. В., Лисенко В. П., Піддубна Л. В. Екологічний туризм в Україні: тенденції управління та розвитку. Інфраструктура ринку. 2018. Вип. 17. С. 307—311.

13. Ihnatenko M. M., Romaniuk I. A., Yatsenko Ya. I. Support of projects and strategies for development of rural green tourism enterprises by local communities and the state. Економічний вісник університету. Вип. 51. 2021. С. 7—13.

14. Матвійчук Л. Ю. Перспективи розвитку туризму в Україні та світі: управління, технології, моделі: колективна монографія. Луцьк: ІВВ Луцького НТУ, 2019. 320 с.

15. Мармоль Л. О., Романюк І. А. Удосконалення структури ринку праці сільських територій шляхом розвитку підприємств сільського зеленого туризму. Економічний вісник університету, 2018. Вип. 38. С. 70—77.

References:

1. Savits'ka, O.P. Savits'ka, N.V. and Pohrebnyak, L.V. (2017), "Eco-tourism as an important component of the sustainable development strategy of Ukraine", *Hlobal'ni ta natsional'ni problemy ekonomiky*, vol. 15, pp. 122—128.

2. Romaniuk, I.A. (2015), "System-structural definitions of categories in the field of rural green tourism: generalization and use", *Naukovyy visnyk KHDU. Seriya "Ekonomichni nauky"*, vol. 15, no. 3, pp. 29—31.

3. Tymchuk, S. (2016), "Ecological tourism as a direction of socio-economic development of rural areas", *Visnyk TNEU*, vol. 1, pp. 35—41.

4. Khalimovs'ka, I.V. (2016), "Ecological tourism as a factor in the development of modern society", *Humanitarnyy visnyk ZDIA*, vol. 67, pp. 89—96.

5. Boyko, V.O. (2020), "Rural green tourism in Ukraine: problems and prospects", *Ahrosvit*, vol. 22, pp. 58—65.

6. Romaniuk, I.A. (2019), "Implementation of the functions of recreational enterprises in the management of the development of rural areas", *Visnyk Berdyans'koho universytetu menedzhmentu i biznesu*, vol. 1 (45), pp. 51—58.

7. Pimenov, V.H. (2018), "Development of ecological tourism in Ukraine: basic concepts, problems, current state", *Visnyk KHDAK*, vol. 52, pp. 198—208.

8. Mandych, O.V. (2020), "Improvement of advertising and marketing products for the development of rural green tourism enterprises", *Boholib'ski chytannya materialy Vseukrayins'koyi konferentsiyi [Boholib's readings materials of the All-Ukrainian conference]*, DVNZ "Pereyaslav-Khmel'nyts'kyy derzhavnyy pedahohichnyy universytet imeni Hryhoriya Skovorody", Pereyaslav, Ukraine, pp. 200—201.

9. Kupriyanchyk, I.P. Dorosh, A.Y. and Salyuta, V.A. (2019), "Factors influencing the development of rural green tourism as a small business in Ukraine", *Ekonomika pryrodokorystuvannya i stalyy rozvytok*, vol. 6 (25), pp. 100—106.

10. Sievidova, I.O. Mandych, O.V. Kvyatko, T.M. Babko, N.M. and Romaniuk, I.A. (2020), *Konkurentospromozhnist' pidpryyemstva [Competitiveness of the enterprise]*, KHNTUSH, Kharkiv, Ukraine.

11. Romaniuk, I.A. and Yarovyy, V.F. (2017), "Socio-economic efficiency of the functioning of rural green tourism enterprises and the tourism industry in general", *Visnyk Berdyans'koho universytetu menedzhmentu i biznesu*, vol. 4(40), pp. 72—75.

12. Lysenko, V.V. Lysenko, V.P. and Piddubna, L.V. (2018), "Ecological tourism in Ukraine: management and development trends", *Infrastruktura rynku*, vol. 17, pp. 307—311.

13. Ihnatenko, M.M. Romaniuk, I. A. and Yatsenko, Ya. I. (2021), "Support of projects and strategies for development of rural green tourism enterprises by local communities and the state", *Ekonomichnyy visnyk universytetu*, vol. 51, pp. 7—13.

14. Matviychuk, L.Yu. (2019), *Perspektyvy rozvytku turizmu v Ukrayini ta svi: upravlinnya, tekhnolohiyi, modeli [Prospects of tourism development in Ukraine and the world: management, technologies, models]*, IVV Luts'koho NTU, Luts'k, Ukraine.

15. Marmul', L.O. and Romaniuk, I.A. (2018), "Improving the structure of the labor market in rural areas through the development of rural green tourism enterprises", *Ekonomichnyy visnyk universytetu*, vol. 38, pp. 70—77.

Стаття надійшла до редакції 09.06.2023 р.